

Majandus- ja
kommunikatsiooniministeerium
info@mkm.ee

Teie: 22.06.2026 nr 13-1/2224-1

Meie: 12.08.2026 nr 1-12/RB/15954-1

Tartu Ülikooli ettepanekud üleriigilise planeeringu „Eesti 2050“ eelnõule

Austatud Erkki Keldo

Tartu Ülikool toetab üleriigilise planeeringu „Eesti 2050“ üldist eesmärki kujundada tasakaalustatud, vastupidav ja kvaliteetne elukeskkond ning tugevatel keskustel põhinev asustusmudel. Planeeringu keskne suund – pealinnastumise pidurdamine ja regionaalsete keskuste tugevdamine – on Eesti pikaajalise tasakaalustatud arengu seisukohalt oluline.

Tartu Ülikool teeb ettepaneku täpsustada planeeringut järgmistes küsimustes.

1. Tugevdada Tartu rolli rahvusvahelise teadus-, kõrgharidus- ja innovatsioonikeskusena.

Planeering käsitleb Tartut regionaalse linnana ja toob esile Tartu rahvusvahelise rolli teadus-, haridus-, kultuuri- ja innovatsioonikeskusena. Samuti seatakse eesmärgiks tugevdada Tartu positsiooni rahvusvahelise teadmus- ja innovatsioonikeskusena. See on oluline lähtekoht, kuid Tartu Ülikooli hinnangul tuleks teaduse, kõrghariduse ja innovatsiooni roll siduda senisest tugevamalt ruumilise arengu ning riiklike investeerimisotsustega.

Ettepanek peatükki 3.3.1 täiendamiseks:

„Rahvusvahelise ja regionaalse tähtsusega keskuste arendamisel arvestatakse nende teadus-, kõrgharidus-, innovatsiooni- ja tervishoiufunktsioonidega ning tagatakse nende funktsioonide arenguks vajalik ruum, taristu ja rahvusvaheline ligipääsetavus.“

See muudaks selgemaks, et Tartu tugevdamine ei tähenda üksnes elanike, töökohtade ja tavapäraste teenuste koondamist, vaid rahvusvaheliselt konkurentsivõimelise teadmuskeskuse arendamist.

2. Käsitleda Tartu rahvusvahelist ligipääsetavust riikliku konkurentsivõime küsimusena.

Planeering määratleb raudtee koos kiire ja sagedase reisirongiteenusega asustuse ja transpordivõrgustiku „selgroona“ ning rõhutab raudtee rolli keskuste sidumisel. Tartu puhul on aga ühenduste kvaliteet otseselt seotud rahvusvaheliste ülikoolide ja kõrgkoolide, teadusasutuste, Tartu Ülikooli Kliinikumi ning teadmusmahuka ettevõtluse konkurentsivõimega.

Ettepanek peatüki 3.7.2 täiendamiseks:

„Riigi rahvusvaheliste teadus-, kõrgharidus- ja innovatsioonikeskuste konkurentsivõime tagamiseks arendatakse kiireid ja usaldusväärseid ühendusi Tallinna, rahvusvaheliste transpordisõlmede ning naaberriikidega.“

Tartu puhul peaks see tähendama eelkõige kiire ja sagedase Tallinn–Tartu raudteeühenduse arendamist, head ühendust Tallinna lennujaama ja Rail Balticu võrgustikuga ning Tartu rahvusvaheliste lennuühenduste arendamise võimaluse säilitamist. Selline eraldi sõnastus aitab

vältida olukorda, kus investeringute prioriseerimisel käsitletakse Tartu ühendusi lihtsalt ühe regionaalse transpordivajadusena paljude seas.

3. Arvestada maahõive ja kompaktse arengu põhimõtete rakendamisel teadus- ja kõrgharidustaristu eripäraste ruumivajadustega.

Planeeringu maahõive vähendamise, tihendamise ja olemasolevate alade taaskasutamise põhimõtted on põhjendatud, kuid neid ei tohiks rakendada viisil, mis tulevikus piiraks riiklikult olulise teadus-, kõrgharidus-, tervishoiu- või innovatsioonitaristu arengut. Tartu Ülikooli taristul – laboritel, katsetaristul, õppehoonetel, teadusparkidel, kliinilisel taristul, ühiselamutel jm – võivad olla tavapärasest linnaarendusest erinevad ruumilised nõuded.

Ettepanek peatüki 2.2 täiendamiseks:

„Maahõive hierarhia rakendamisel arvestatakse riiklikult oluliste teadus-, kõrgharidus-, tervishoiu- ja innovatsioonitaristute eripäraste ruumivajadustega.“

4. Käsitleda riiklikult olulise teadus- ja kõrgharidustaristu toimepidevust planeeringu kriisikindluse osana.

Planeering seab läbivaks eesmärgiks kriisikindla taristu ja elutähtsate teenuste toimepidevuse. Teadus- ja kõrgharidustaristu hulka kuuluvad laborid, teadusaparatuur, biopangad, teadusandmed, serveritaristu ja muud süsteemid, mille töö sõltub väga kõrge toimepidevusega elektri-, side-, vee- ja transporditaristust.

Ettepanek peatüki 3.8.1 täiendamiseks:

„Riiklikult olulise teadus-, kõrgharidus- ja tervishoiutaristu toimepidevus tagatakse energia-, side-, vee- ja transpordivõrkude planeerimisel ning kriisivalmiduse kujundamisel.“

5. Laiendada toimepiirkondade käsitlust teadmussiirde, teaduse, kõrghariduse ja innovatsiooni mõõtmega.

Planeeringu toimepiirkondade käsitlus põhineb olulisel määral keskuslinna ja tagamaa tööalasel seotusel. Tartu funktsionaalne mõju ei piirdu vaid Lõuna-Eestiga ja ulatub oluliselt kaugemale ning realiseerub kõrghariduse, teaduse, tervishoiu, ettevõtluse, kultuuri ja teadmussiirde kaudu. Tartu Ülikool teeb seetõttu ettepanek käsitleda toimepiirkondi ka teadmussiirde võrgustikena.

Ettepanek peatüki 3.3.1 täiendamiseks:

„Toimepiirkondade arendamisel arvestatakse lisaks töökohtadele ja teenustele ka kõrghariduse, teaduse, innovatsiooni, tervishoiu ning teadmussiirde võrgustikega.“

See toetaks planeeringu enda eesmärki käsitleda Tartut Lõuna-Eesti arengumootorina ning annaks sellele sisulisema ruumilise tähenduse.

6. Arvestada ülikoolilinnade planeerimisel funktsionaalse elanikkonnaga.

Teenuste, elamispindade, ühistranspordi ja taristu vajadust ei ole ülikoolilinnades alati võimalik adekvaatselt hinnata üksnes registreeritud püsielanike arvu järgi. Tartu avalike teenuste tegelikku kasutuskooormust mõjutavad üliõpilased, välisüliõpilased, teadlased, külalisteadlased ja muud ajutised elanikud ja külastajad. Pelgalt registripõhine elanike arv ei pruugi ülikoolilinna tegelikku ruumivajadust piisavalt kirjeldada.

Ettepanek peatüki 3.3.3 täiendamiseks:

„Teenuste, elamispindade, liikuvuse ja tehnilise taristu kavandamisel arvestatakse lisaks registreeritud elanikkonnale piirkonna funktsionaalse elanikkonnaga, sealhulgas õppijate, ajutiste töötajate ning rahvusvahelise mobiilsusega seotud elanikkonnaga.“

7. Seada linnalise elurikkuse ja rohealade säilitamisele konkreetsemad eesmärgid.

Keskusaladel väiksema haljastuse osakaalu aktsepteerimine võib minna vastuollu elurikkuse, kliimakindluse ja kvaliteetse elukeskkonna eesmärkidega.

Tartu Ülikool teeb ettepaneku seada 3-30-300 põhimõtte rakendamine soovituslikuks eesmärgiks kõigi linnaliste alade edaspidisel planeerimisel.

Ettepanek 3.4.2 täiendamiseks:

„Linnaliste alade planeerimisel seatakse eesmärgiks 3-30-300 põhimõtte rakendamine, arvestades kohalikke looduslikke, kultuuriväärtuslikke ja ruumilisi tingimusi.“

Selline sõnastus jätab vajaliku kaalutlusruumi näiteks ajaloolistes linnasüdames, kuid muudab elurikkuse eesmärgi praegusest „ühe võimaluse“ tasemest sisulisemaks planeerimis põhimõtteks.

8. Muuta rohevõrgustiku nn nullalade käsitlust ettevaatuspõhimõttest lähtuvaks.

Eelnõu kohaselt tuleb nn nullalade puhul järgmise tasandi riigiplaneeringutes kaaluda lisaks sidususe ja ökoloogilise seisundi parandamisele nende rohevõrgustikku hõlmamise otstarbekust ja alternatiivseid kasutusviise.

Tartu Ülikool leiab, et senine vähene aktiivne tegelemine nende alade ökoloogilise kvaliteediga ei tohiks iseenesest olla alus nende rohevõrgustikust väljajätmiseks.

Ettepanek peatüki 3.6.1 täiendamiseks:

„N-ö nullalade puhul tuleb järgmise tasandi planeeringutes esmajärjekorras hinnata ja rakendada võimalusi nende sidususe ja ökoloogilise seisundi parandamiseks. Nende rohevõrgustikku hõlmamise otstarbekuse muutmist või alternatiivseid kasutusviise kaalutakse üksnes juhul, kui ökoloogilise toimivuse taastamise või parandamise võimaluste puudumine on piisavalt põhjendatud.“

Sama põhimõtte tuleks viia ka planeeringu elluviimiskavasse.

9. Täiendada õhuliikluse käsitlust drooniliikluse ruumiliste vajadustega.

Droonid muutuvad järjest olulisemaks logistikas, teadus- ja keskkonnaseires, tervishoius, kriisivalmiduses ja julgeolekus. Tartu Ülikool teeb ettepaneku käsitleda planeeringus droonide lennukoridore, stardi- ja maandumiskohti ning laadimispunkte koos neid kasutavate funktsioonidega.

Ettepanek peatüki 3.7.6 täiendamiseks:

„Drooniliiklus saab logistika, julgeoleku, keskkonnaseire, kriisivalmiduse ja teenuste arengul oluliseks teguriks. Droonide peamised lennukoridorid, stardi- ja maandumiskohad ning laadimispunktid tuleb kavandada täpsemates planeeringutes koos neid kasutatavate valdkondadega, nt logistikakeskuste, haiglate, tööstusalade, maapiirkondade teenuskorraldusega.“

Lisaks tuleks lisada **skeemil 11** kahe elektripostiga tingmärgi selgitus.

Tartu Ülikool palub eeltoodud ettepanekuid arvestada üleriigilise planeeringu „Eesti 2050“ eelnõu edasisel täiendamisel ning kajastada asjakohased ettepanekud ka planeeringu elluviimiskavas. Tartu Ülikooli hinnangul aitavad esitatud täiendused tugevdada planeeringu eesmärki toetada Eesti tasakaalustatud regionaalset arengut, rahvusvahelist konkurentsivõimet, teadmuspõhist majandust ning kvaliteetset ja elurikast elukeskkonda.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Kстина Noormets

kantsler